

आमच्या सद्भक्ति-प्रसारक मंडळीच्या आणि सद्भक्ति-मंदिराच्या आतांपर्यंतच्या इतिहासांत जसे अनेक बहुसंख्य सुखदायक, आनंददायी आणि अविस्मरणीय घटना योग घडून आले तसेच कालौघानुसार कांहीं थोडेफार दुःखद असे वियोग प्रसंगही कोसळले. यंदाच्या वर्षारंभाच्या जानेवारी महिन्यांत (शके १८९७ पौष वद्य ११) मंगळवारी दि. २७^१ पहाटे ५ वाजतां परमपूज्य गुरुवर्य श्रीबाबांची नातसून, परमपूज्य गुरुवर्य श्रीभाईंची एकुलती एक सूनबाई, परमपूज्य गुरुवर्य श्रीदादाभाईंची सहधर्मचारिणी आणि आम्हां सर्वांना परमपूज्य श्रीगुरुमाता म्हणून माहीत असलेल्या श्रीपार्वतीमाता यांचें वृद्धापकालीन दीर्घ आजारानें जर्जर झालेल्या आपल्या ८५ वर्षांच्या चरमतनूचा त्याग करून श्रीवैकुंठां महाप्रयाण ही मंडळीच्या आम्हां सर्व लहानथोर सभासदांना अत्यंत दुःखद अशीच घटना होय. गुरुवर्य श्रीबाबांनी आपले सुपुत्र श्रीभाई यांचा प्रापंचिक भार शक्य तितका हलका व्हावा या हेतूने आपले नातू श्रीदादाभाई यांचा विवाहसमारंभ आपल्या स्वतःच्या हयातींत घडवून आणण्याचे ठरविलें. मुंबईचे रावबहादुर आनंदराव सदाशिव दळवी यांची सुकन्या बंधु म्हणून पसंत केली आणि इ. स. १९०२ मध्ये आपण निजधामास जाण्यापूर्वी श्रीदादाभाईंचे वय अवघे १८ वर्षांचे असतांनाच नातसून घरांत आणली.

इतक्या लहान वयांतदेखील सासरीं आल्यावर त्यांनीं संसारांतील गृहकृत्यास सर्वस्वी वाहून घेतले होतें. त्यांतल्या त्यांत घरांत असणाऱ्या वडीलधारी माणसांत श्रीदादाभाईंच्या चुलती श्रीदादी यांच्या हाताखालीं सतत व्यवहार करावा लागे. त्यांच्या परवानगीशिवाय त्या माहेरीं सुद्धा विशेष अशा कधींच जात नसत, अंगावर दागदागिने देखील सांगितलें तरच घालीत.

गुरुवर्य श्रीबाबा जून १९०२ मध्ये श्रीवैकुंठवासी झाले. त्यानंतर ३३ वर्षांनी गुरुवर्य श्रीभाई (अक्टोबर १९३५) व श्रीभाईंच्या नंतर १८ वर्षांनी गुरुवर्य श्रीदादाभाई (मार्च १९५३) आणि यंदा त्याच्यानंतर २३ वर्षांनी श्रीपार्वतीमातेचें महाप्रयाण झालें, म्हणजे श्रीबाबांच्या ब्रेळेपासून गेली ७४ वर्षे परमपवित्र अशा श्रीटाकी बराण्यांत आणि त्यांतली पन्नासांवर वर्षे आपले सद्भक्ति-मंदिर असलेल्या श्रीशंकर लॉजमध्ये श्रीपार्वतीमातेचें आधीं नातसून, मग सूनबाई, मग सहधर्मचारिणी म्हणून आणि त्याहीनंतर मातोश्री, आजी व पणजी अशा विविध नात्यांत वास्तव्य झालें.

त्यांच्या आयुष्यांतील मोठा भाग श्रीबाबा, श्रीभाई आणि श्रीदादाभाई या टाकी-कुळांतील परमश्रेष्ठ आणि पूजनीय विभूतित्रयींच्या सान्निध्यांत व सेवेत व्यतीत होण्याचे महद्भाग्य त्यांना लाभलें. अर्थात् परमार्थांतील उत्तम प्रगती आपोआप पदरांत पडण्याचा सुयोगही त्यांच्या वांट्यास आला हें सांगावयासच नको. इ. स. १९३२ च्या आषाढ

मासांतील श्रीगुरुपौर्णिमेच्या महापर्वणीदिनीं परमपूज्य गुरुवर्य श्रीभाईंनीं त्यांच्यावर “मागितल्याविण भीड न मागुनि देतिल सत्वगुणासरिसें ।” या प्रसिद्ध संतोक्तीप्रमाणें सर्वोत्तम अनुग्रहप्रसादाची कृपा केली. त्यांना झालेल्या गुरुवर्य श्रीबाबांच्या सगुणदर्शन, आश्वासन व सदुपदेशाचा उल्लेख गुरुवर्य श्रीभाईंनींच श्रीशंकरसुधेंतील पुढील अभंगांत केलेला आहे. :-

“बहु ऋणि केलें देवोनी दर्शन । आणि आश्वासन वावा तुम्हीं ॥ १ ॥
 भजनाची आशा आनंदे पाळीन । ऐसें माझे मन इच्छितसे ॥ २ ॥
 हेतु पूर्ण करा सुरतर देवा । बोधपुत्र थावा त्वरें मज ॥ ३ ॥
 भक्तियोग दिव्य मागुनि देवोनी । अखंड चरणीं ठेवा पावा * ॥ ४ ॥”
 * (पावा-पार्वती)

सांसारिक गृहकृत्यांत सदैव मग्न असल्यामुळे त्यांना मंदिरांतील नित्याच्या चतुर्विध भजनक्रमाचा लाभ साधणें कठीण होत असे. म्हणून सायंकाळी ७ ते ७॥ धूपारति हा नित्यक्रम मात्र त्या अतिप्रेमानें व निष्ठेनें पाळीत असत. गृहसंसाराच्या कामांत नेहमीं गुंतलेल्या असून देखील दुपारच्या महापूजेचीवेळीं सद्भक्ति-मंदिरातील व श्रीरामेश्वर-मंदिरातील नैवेद्य दाखवून आरत्या झाल्यानंतर प्रसाद म्हणून गुरुवर्य श्रीभाईंचें जेवण त्यांच्या खोर्लीत घेऊन जाण्याचा त्यांचा क्रम होता. त्यावेळीं गुरुवर्य श्रीभाईंच्या प्रेमळ ईक्षण-कृपा-प्रसादाचा त्यांना रोज लाभ होई. त्याचप्रमाणें श्रीभाईंच्या आशेनुसार त्या रोज करुणासागर नेमानें वाचीत.

सुप्रसिद्ध सत्पुरुष श्रीगणकृष्ण परमहंसांनीं आपली पत्नी श्रीशारदामणीदेवी त्यांना ज्याप्रमाणें श्रीकालीमातेच्या आशेवरून आपण होऊन गुरुपदावर म्हणजे शरणामतांना अनुग्रह देण्याचा अधिकार दिला, अगदीं त्याच पद्धतीनें परमपूज्य गुरुवर्य श्रीदादाभाईंच्या कारकीर्दीत असाच (व्यासपौर्णिमेच्या) उत्सवसमयीं श्रीभाईंच्या अनुज्ञेनें श्रीदादाभाईंनी श्रीपार्वतीमातेला आपल्या समोर बसवून सद्गुरुपदावर अधिष्ठित केलें आणि त्यांच्याकडून आपल्या एका शरणागत मुमुक्षु भगिनीला स्वरूपबोधही करविला. या संस्मरणीय गोष्टीची नोंद सद्भक्ति-प्रसारक मंडळीच्या आणि सद्भक्ति-मंदिराच्या इतिहासांत त्याचवेळीं झालेली आहे. “मौनं सर्वार्थं साधनम्” हें त्यांच्या जीवनाचे रहस्य आहे. असामान्य पुरुषाची साध मिळणे, अलौकिक पुरुषाचं पत्नीपद प्राप्त होणं ही जेवढी परम भाग्याची गोष्ट आहे, तेवढीच तें प्राप्तपद निभावून नेणं - तें पद गौरवित करणं अती कठीण आहे. ती एक कठोर. कठीण सत्त्वपरीक्षा असते. महापुरुषाचे पत्नीपद प्राप्त होण्याला जेवढा गौरव आहे तेवढेच तें पद सर्वार्थानिं गौरवित ठेवण्यांत कसोटी असते.

श्रीसद्गुरु श्रीदादाभाईंचे जीवन इतके यशस्वी व उज्ज्वल करण्यांत श्रीपार्वतीमातेच्या संपूर्ण सहकार्याचा सिंहाचा वाटा होता. त्या पतीजीवनात एक होऊन गेल्या होत्या. पतीला मनःस्वास्थ्य देऊन त्यांचा मार्ग पूर्णतया सूकर करणं हेच त्यांनीं आपलें जीवन मानलें. सद्भक्ति परिवाराला जिवाळ्यानें सांभाळलें.

त्यांनीं सद्गुरुमाऊलींच्या आज्ञेनें आपल्या सेवेचे क्षेत्र आंखून ठेवलें व त्यांत तन-मनेकरून पूर्णतया वाहून घेतलें. पतीला त्यांनी गुरुस्थानीच मानले होते.

श्रीशारदामणीदेवी प्रमाणें श्रीपार्वतीमातेचें अंतःकरण अत्यंत कोमल होतें. लहान-योर सर्वोद्देल त्यांना कर्णायुक्त प्रेम वाटत असे. स्वतःची प्रकृति अत्यंत विकोपाला गेलेली असतानाही भेटीला आलेल्याकडे सर्वांची वास्तपुस्त त्या आस्थेनें करीत असत.

४ परमपूज्य गुरुवर्य श्रीदादाभाईंच्या १९५३ मध्ये झालेल्या आकरिमक महानिर्याणा-नंतर मात्र घरांत निर्माण झालेल्या अनेक प्रापंचिक गुंतागुंतीमुळे श्रींनीं आत्तून दिलेल्या योजनेचा लाभ येथील मुमुक्षु-साधकांना विसृत प्रमाणांत मिळणें दुरापास्त झालें हें येथें नमूद करणें अपरिहार्यच ठरेल.

• श्रीभाईंच्या वेळची मंडळी त्यांना 'वहिनीबाई' म्हणत. त्यांच्या महानिर्याणापूर्वी २/३ आठवडे अगोदर वंधु शिवराम बाघ त्यांच्या दर्शनास गेल्यावेळीं त्यांनी कांहीं विचारण्या-पूर्वीच त्या आपण होऊन म्हणाल्या हात्या कीं " पहा ! आणखी कसलीही मानगड उपस्थित करूं नका-आहेत त्या लवकर मिटवा-आपण आतां जास्त दिवस राहणार नाही " ! हे ऐकून वं. शिवराम अगदीं अवाक झाले ! असो.

प्रारब्धयोग आणि भोग कसेही असलें तरी श्रीपार्वतीमाता ह्या आम्हां सर्वांच्या गुरुमाता होत्या आणि या पवित्र मातेच्या दिव्य चरणीं एक लहानशी आदरांजली श्रद्धायुक्त अंतःकरणानें आज अर्पण करणें अनुचित होणार नाहींच पण आम्हां सर्वे बालकांचे ते आज कर्तव्य आहे असे म्हणणें योग्य होईल.

आदर्श पत्नी, आदर्श माता म्हणून सद्भक्ति-प्रसारक मंडळीच्या सभासदांनीं त्यांचे चरित्र दीपश्यंभाप्रमाणें समोर ठेवावे व ' प्रपंच साधुनी परमार्थाचा लाभ ज्यानें केला तो नर भला भला ' या संतोक्तीप्रमाणें द्वय भलेपण पदरांत पाडून घ्यावे.

• त्यानंतर गुरुभगिनी स्नेहलता दिवे यांचे त्यानिमित्त केलेले स्तवन व त्यावरील झालेले निरूपण येथे देत आहोत.

बंदुया सद्भावें पार्वतीमातेसी । स्वानंद सुखासी भोगावया ॥ १ ॥
शुद्धसत्त्वरूपीं चैतन्याची खाण । चिच्छक्ति तूं जाण मंगेशाची ॥ २ ॥
शांत मौन मुद्रा गुरुचरणीं प्रीति । तुजसी विश्रांति सेवेमार्जी ॥ ३ ॥
चार तपावरी करोनी गुरुसेवा । सेवियला मेवा सद्भक्तिचा ॥ ४ ॥
उद्धरीले जीवा ज्ञान देऊनिया । भवसिंधु तराया मार्ग केला ॥ ५ ॥
जाणिला न तुझा महिमा अपार । मायेने पामर भ्रमलों आम्ही ॥ ६ ॥
माते ! क्षमा करी सर्व अपराध । नका करू क्रोध बाळांवर ॥ ७ ॥
देई हेचि दान आम्हां बाळाप्रती । गुरुचरणीं प्रीति अखंडीत ॥ ८ ॥

परमपूज्य परमप्रिय श्रीपार्वतीमाता यांच्या या पुण्यतिथिदिनी आपण त्यांना सद्भावाने वंदन करू या. स्वानंद सुखाच्या प्राप्तीसाठी शुद्धसत्त्वाची अत्यंत गरज आहे. श्रीपार्वतीमाता शुद्धसत्त्वाची खाण आहे म्हणून आपणास जर स्वानंद सुखाची प्राप्ती करून घ्यावयाची असेल तर आपण या माऊलीचेच चरण धरिले पाहिजे. त्या श्रीमंगेश अर्थात् श्रीदादाभाई यांची चिच्छन्ती आहेत. श्रीदादाभाईचे चरण त्यांच्या हातात आहेत (पाय लक्ष्मीचे हातीं तिची यावे काकुळती). श्रीदादाभाईंची कृपा व्हावी अशी इच्छा असल्यास प्रथम श्रीपार्वतीमातेचे चरण धरिले पाहिजे.

श्रीपार्वतीमाता यांची मुद्रा नेहमी शांत, गंभीर असे व त्या नेहमी मौन धरत. त्यांचे सर्व व्यवहार विदेह स्थितीत होत असत. सकाळी उठल्यापासून तो निजेपर्यंत त्यांची गुरुसेवा चाललेली असे आणि त्यांतच त्यांना विश्रांती असे.

त्यांनी सतत चार तपावर श्रीबाबा, श्रीभाई व श्रीदादाभाई या तीन महात्म्यांची सेवा केली व त्यांचे फळ म्हणजे त्यांना पराभक्तीचा मेवा सेवन करण्यास मिळाला व त्याचा परिणाम म्हणजे त्यांना बोधपुत्र होऊन अर्थात् ' गुरुपद ' प्राप्त होऊन त्यांच्यात प्रबोध सामर्थ्य निर्माण झाले व त्यायोगे त्यांनी अनेक जीवांना आत्मज्ञान देऊन त्यांचा उद्धार करून त्यांच्या भवसिंधुतून जाण्याचा मार्ग खुला केला.

• अशा अधिकार संपन्न असलेल्या श्रीपार्वतीमातेची योग्यता दुर्दैवाने आम्ही जाणली नाही. आम्ही त्यांना एक गृहिणी म्हणून त्यांच्याकडे पाहिले; श्रीदादाभाईंच्या पत्नी म्हणून त्यांचा आदर केला. आम्हाला त्यांच्या खऱ्या अधिकाराचे, खऱ्या योग्यतेचे आकलन होऊ शकले नाही कारण आम्ही मायेने भ्रमलो होतो. आमच्या डोळ्यावर मायेचे पडळ आले होते.

- या अपराधाबद्दल आज आम्हाला पश्चाताप होत आहे व आम्ही या दयाधन माऊलीची प्रार्थना करतो की " माते ! तू दयेची मूर्ती आहेस आमचे सर्व अपराध पोटात घाल व आम्हा हीन, दीन बाळांवर राग धरू नकोस. "